

Møde talte saa kønt om Statsdrift og knyttede Ordet rationel til al Statsdrift — det vil sige al den Statsdrift, som endnu ikke var paabegyndt, men som var i Udsigt, og som skulde give store Indtægter. Den Gang det ærede Medlem kom til den Statsdrift, som er i Gang, nemlig Statsdriften af vore Skove, lod der ganske andre Ord, og det tyder jo paa, at den teoretiske Statsdrift er udmærket, men den praktiske Statsdrift kan stundom lade Teorien noget bag ved sig.

Jeg vil dernæst gøre et Par Bemærkninger til § 13, den højtærede Landbrugsministers Budget, hvor vi har de internationale Havundersøgelser. Det fremgaar af Bemærkningerne til den lille Bevilling — hvad jo ogsaa er ret naturligt —, at den Krigstilstand, som raader i Europa, ikke just er til Gavn for Havundersøgelsernes Drift, og det viser sig ogsaa, at de i en væsentlig Grad er standsede. Denne Standsning har dog ingen Virkning haft paa den Sum, der bevilges; den bliver mærkværdigt nok ved at være den samme. Der siges, at det er for at undersøge det Materiale, der er tilvejebragt, og det blev ogsaa sagt i Fjor. Jeg ved ikke, hvor lang Tid der skal til at undersøge et saadant Materiale; men ellers plejer det dog at være saaledes, at naar man standser et Arbejde, har det ogsaa Indflydelse paa den Sum, Arbejdet koster.

Jeg skal derefter gøre nogle Bemærkninger vedrørende den nuværende Situation, som den er ude i Europa, og som den er herhjemme — ja, nu skal de Herre ikke blive alt for forskrækkede, for det kunde jo tyde paa at blive lidt langvarigt. Jeg vil da vende mig til den højtærede Forsvarsminister. Han staar jo paa en Plads, hvor han, som jeg tror, det blev sagt en Gang med et bevinget Ord, faar noget at se af, hvad der foregaar ude i den store Verden. Den højtærede Forsvarsminister var i alt Fald før den 1. August 1914 i høj Grad en Beundrer af Tiden og Tidens Bestræbelser. Hvordan han har det efter den 1. August 1914, er jeg ikke saa sikker paa. Den højtærede Forsvarsminister har, som maaske ærede Medlemmer ved, udgivet en Samfundslære, hvori han har givet denne sin Beundring, sin Tilbedelse af Tidens Bestræbelser i høj Grad veltalende Udtryk. Og det er altsaa Meningen, at det er Ord, som skal virke paa den danske Ungdom. Jeg skal med den højtærede Formands Tilladelse citere nogle enkelte Linier af denne Samfundslære, da jeg har Brug for disse Ord

ved de Smaabetrægtninger, som jeg vil føje til. De Ord, jeg vil citere, lyder saaledes: „I Løbet af det 19de Aarhundrede er baade Menneskenes Antal og deres Levetid forøget i en Grad, og man tidligere slet ikke har kendt Sidestykke til. Det er sket samtidig med en Fremgang paa alle Omraader af ganske usædvanlig Art. Kulturen er højnet, Oplysningen forbedret, og Menneskene behersker som aldrig før Naturkræfterne. Samtidig er Friheden blevet større, og man har arbejdet sig frem mod Ligheden mellem Menneskene, baade politisk og økonomisk. Endelig er Menneskenes Sind blevet mildere og deres Optræden imod hinanden mere human.“ Det er jo en smuk Lovtale over Tidens Bestræbelser. Nu ved vi alle, at vi fik en ny Grundlov i Aar, og jeg kunde derfor med nogen Sandsynlighed regne ud, at den forrige Udgave af Samfundslæren vilde blive efterfulgt af en ny. Jeg imødesaa med nogen Interesse, hvordan den højtærede Forsvarsminister vilde stille sig overfor en saadan Lovtale over Tiden i en ny Udgave. Navnlig synes jeg, der var Grund til at lægge Mærke til Ordene, at „Sindene er blevet mildere“, og at „Menneskenes Optræden mod hinanden er blevet mere human“. Jeg kunde tænke mig Muligheden af, at den højtærede Forsvarsminister vilde finde Anledning til at rette en lille Smule paa denne Lovtale over Tiden. Og nu er der virkelig kommet en ny Udgave af denne Samfundslære, som jeg var sikker paa, at den nye Grundlov maatte foranledige; og hvad er der da føjet til de Linier, som jeg har citeret, og hvori den højtærede Forsvarsminister udtaler sin Beundring overfor Menneskehedens store Fremskridt? Det er jo i mange Maader en berettiget Beundring, det er ingenlunde saaledes, at jeg vil kritisere denne Beundring; thi vi ved jo alle sammen, at den sidste Menneskealder har bragt os store Fremskridt. Men jeg savner alligevel noget i denne Beundring. Den højtærede Forsvarsminister har nemlig, synes jeg, været saa optaget af sin Beundring af Tiden, at han har glemt at se, at den ogsaa har sine Skyggesider. Det er rigtigt nok, at den Slægt, som nu lever, er rigere end den foregaaende Slægt — hvis da nu ikke al denne Rigdom bliver ødelagt, hvad der vel er den største Udsigt til; men ellers er det rigtigt nok. Derimod er jeg ikke sikker paa, at denne Slægt er saa overordentlig meget lykkeligere end tidligere Slægter, og det kommer ganske simpelt af, at Lykken